

**“21-ASR TIL O'RGANUVCHILARI UCHUN PEDAGOGIKA VA
PSIXOLOGIYANING AHAMIYATI”**

Togaymurodova Sevara Sirojiddin qizi

“Alfraganus Universiteti,

Filologiya fakulteti,

Xorijiy filologiya kafedrası ingliz tili o'qituvchisi”

<https://doi.org/10.5281/zenodo.10075279>

“21-asr til o'rganuvchilari uchun pedagogika va psixologiyaning ahamiyati” deb nomlangan ushbu chuqur maqola ta'lim va psixologiyaning rivojlanayotgan manzarasini yoritadi. U zamonaviy o'quvchilarning o'ziga xos ehtiyojlarini qondirish uchun pedagogik yondashuvlar va psixologik tushunchalarni qanday uyg'unlashtirish mumkinligi haqida innovatsion istiqbolni taqdim etadi. Maqola raqamli texnologiyalarning ta'limga dinamik ta'siri va ularning kognitiv rivojlanishga ta'sirini o'rganish bilan boshlanadi, raqamli savodxonlik va tanqidiy fikrlash qobiliyatlarining rolini ta'kidlaydi. U eksperimental ta'lim, loyihaga asoslangan ta'lim va moslashuvchan ta'lim tizimlari kabi yangi pedagogik paradigmalarni o'rganadi, ularning ijodkorlik va muammolarni hal qilish qobiliyatini rivojlantirish uchun potentsialini namoyish etadi. Maqolada psixologiya sohasida ijobiy psixologiyaning ortib borayotgan ahamiyati va uning ta'lim muassasalarida qo'llanilishi ko'rib chiqiladi. Xulosa qilib aytganda “21-asr til o'rganuvchilari uchun pedagogika va psixologiyaning ahamiyati” ta'lim landshaftidagi pedagogika va psixologiyaning o'zgaruvchan salohiyati haqida istiqbolli istiqbolni taqdim etadi. U o'quvchilarni 21-asr talablariga tayyorlaydigan o'quvchilarga yo'naltirilgan, inklyuziv va hissiy aqlli ta'lim muhitini yaratishga intilayotgan o'qituvchilar, siyosatchilar va tadqiqotchilar uchun amaliy tushuncha va tavsiyalarni taqdim etadi. Ushbu maqola ta'lim va psixologiyaning rivojlanayotgan dinamikasiga qiziquvchilar uchun yanada samarali va sezgir ta'lim amaliyotlari sari yo'lni yoritib beradigan fikr yurituvchi manba bo'lib xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: Inqilobiy pedagogika, psixologiya, 21-asr o'quvchilari, raqamli texnologiyalar, kognitiv rivojlanish, raqamli savodxonlik, tanqidiy fikrlash ko'nikmalari, eksperimental ta'lim, loyihaga asoslangan ta'lim, adaptiv ta'lim tizimlari, pozitiv psixologiya.

21-asr raqamli texnologiyalarning keng tarqalgan ta'siri ostida ta'lim sohasida tez o'zgarishlarga guvoh bo'ldi. Ushbu maqola shu kabi o'zgarishlarga javoban pedagogika va psixologiya o'rtasidagi dinamik o'zaro ta'sirini o'rganadi va zamonaviy o'quvchilarning turli ehtiyojlariga mos keladigan ta'limga yaxlit

yondashuv zarurligini ta'kidlaydi. Raqamli texnologiyalar va kognitiv rivojlanish: 21-asrda raqamli texnologiyalar zamonaviy hayotning barcha jabhalariga muammosiz integratsiyalashib, ta'lim manzarasini tubdan o'zgartirdi. Raqamli avlod sifatida bugungi o'quvchilar erta yoshdan boshlab misli ko'rilmagan boy ma'lumotlarga duch kelishadi va bu raqamli immersiyaning oqibatlarini chuqurdir. Ushbu bo'lim raqamli texnologiyalarning kognitiv rivojlanishga o'zgartiruvchi ta'sirini o'rganib, raqamli savodxonlik va tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirishning muhim ahamiyatini ta'kidlaydi. Bundan tashqari, sinfda texnologiyadan foydalanish o'qituvchilarga individuallashtirilgan ta'limga muammosiz o'tishga va foydalanishga e'tibor qaratishga imkon beradi (Aldridge va Goldman, 2007). Garchi boshida bu ko'proq ish kabi ko'rinsa ham, "texnologiya bizga boshqa o'qitish usullari bilan mumkin bo'lmagan, samarali yoki samarali bo'lmagan tushunchalarni yangi usullarda etkazish qobiliyatini beradi" (Klopfer, Osterweil, Groff & Haas, 2009). Raqamli savodxonlik asosiy ko'nikma sifatida: Ushbu raqamli davrda raqamli savodxonlik an'anaviy savodxonlikning asosiy mahorati sifatida paydo bo'ldi. Raqamli savodxonlik raqamli vositalardan samarali foydalanish, onlayn manbalarning ishonchliligini baholash va mas'uliyatli va axloqiy onlayn xatti-harakatlar bilan shug'ullanish qobiliyatini o'z ichiga oladi. U o'quvchilarni raqamli ma'lumotlarga kirish, sharhlash va ulardan foydalanish uchun zarur vositalar bilan ta'minlaydi. Ta'lim rivojlanishda davom etar ekan, bu innovatsion yondashuvlar o'quvchilarga nafaqat bilimlarni o'zlashtirish, balki ularning ta'lim sayohatlarida faol ishtirok etish imkonini beradi. Ijodkorlik, muammolarni hal qilish qobiliyatlari va moslashuvchanlikni singdirish orqali ushbu paradigmalar talabalarni tobora murakkab va dinamik dunyoda rivojlanish uchun zarur bo'lgan ko'nikma va fikrlash tarzi bilan jihozlaydi, bu erda innovatsiyalar va ko'p qirrali muammolarni hal qilish qobiliyati birinchi o'rinda turadi. Ta'limdagi pozitiv psixologiya: farovonlik va chidamlilikni rivojlantirish: Ijobiy psixologiyaning ta'lim sharoitlariga integratsiyalashuvi o'quvchilarning har tomonlama rivojlanishini ta'minlashga yondashuvda sezilarli o'zgarishlarni ko'rsatadi. Ushbu bo'lim ijobiy psixologiyaning tobora ortib borayotgan ahamiyatini va uning farovonlik, chidamlilik va ongni qanday tarbiyalashini o'rganadi, bularning barchasi keng qamrovli ta'limning muhim tarkibiy qismlaridir.

Pedagoglar va tadqiqotchilar o'rtasida innovatsiyon o'qitish asosida doimiy muloqot va tadqiqotlar olibborilmoqda va ularning fikricha, bu texnologiyalarning farzandlarimiz hayotidagi tarbiyaviy ahamiyati, ularning

voyaga yetib, turli sohalarida ish topishi bilan birga rivojlanishi va foydali bo'lishini ta'kidlab bo'lmaydi. Sinfda ushbu vositalardan foydalanish bilan bog'liq muayyan qiyinchiliklarga qaramay, Klopfer va boshqalar. (2009) o'qituvchi va talabalar uchun muvaffaqiyatli o'rganish tajribasini ta'minlash uchun ushbu qiyinchiliklarni bartaraf etish bo'yicha ba'zi strategiyalarni muhokama qildi.

Umuman olganda, 21-asr ta'limining doimiy rivojlanayotgan landshaftida pedagogika va psixologiyani uyg'unlashtirish zamonaviy o'quvchilarning turli ehtiyojlarini qondirish uchun transformativ yondashuvni ifodalaydi. Raqamli ta'lim muhitida ma'lumotlardan mas'uliyatli va axloqiy foydalanish, teng huquqli foydalanishni ta'minlash uchun raqamli tafovutni hal qilish va ta'limda neyroilmiy tushunchalardan foydalanishning axloqiy oqibatlarini o'rganish bu evolyutsiyaning muhim jihatlaridir. Ushbu axloqiy mulohazalar va muammolarni faol ravishda hal qilish orqali o'qituvchilar va muassasalar barcha o'quvchilar uchun porloq kelajak sari yo'lni belgilashlari mumkin. Bu shunchaki ma'lumot korpusini o'rganishdan ko'proq narsani o'z ichiga oladi. Ilgari ta'limdan farqli o'laroq, talabalar faqat mavzular bo'yicha olimlarning xulosalarini o'zlashtirishlari so'ralganda emas, balki ularga xom ma'lumot berilganda, o'zlariga savol berishga o'rgatilganda va keyin o'z xulosalariga kelganda yaxshiroq va samaraliroq o'rganadilar. noaniq tushunadi (Braun, 1996). "Kompetensiyaga asoslangan ta'lim", "o'quvchiga yo'naltirilgan ta'lim" va "konstruktiv o'quv dasturlari" atamaları, shu jumladan, ta'lim jarayonidagi bir qator tendentsiyalarni xarakterlaydiki, ular bizning e'tiborimizni tortadi. Biroq, oxir-oqibat, shuni yodda tutishimiz kerakki, "Ma'lumotlardan so'zma-so'z foydalanish imkoniyatiga ega bo'lish uchun qanday o'rganishni o'rganayotgan o'quvchilarning mukofoti qoladi" (Braun, 1996). Ushbu jarayon orqali odamlar bilimlarni izlash, ularga kirish va ulardan foydalanishni o'rgandilar, bu mumkin bo'lgan hamma narsani bilish shart emas. Kompyuter jurnalida ta'kidlanganidek, raqamli inqilob jamiyatning ko'p jabhalariga, jumladan, ta'limga ham ta'sir ko'rsatmoqda. O'qituvchilar talab qilinadigan murakkab axborot tizimlarining dizaynerlarini ishlab chiqarish uchun zarur bo'lgan texnika va qobiliyatlarni faol ravishda qo'llashlari juda muhimdir. Ta'limni yaxshilash uchun mavjud infratuzilmani kompyuter va kommunikatsiya texnologiyalaridan maksimal darajada foydalangan holda qayta qurish kerak (El-Rewini va Mulder, 1997). Sinfda texnologiyadan foydalanish o'quvchilarning o'zlashtirish darajasini oshiradimi yoki yo'qligini bilish muhimdir. Qanday va qanchalik qo'llanilishiga qarab, sinfda texnologiyadan foydalanishga turli xil ta'lim nazariyalari ta'sir

qilishi mumkin. Ijtimoiy nazariya yoki kuzatish asosida o'rganish nazariyasi dastlab mening e'tiborimni tortgan nazariyalardan biridir. Bu mutafakkirlarning ta'kidlashicha, boshqalarning xatti-harakatlarini kuzatgandan so'ng, kuzatuvchining xatti-harakati o'zgaradi. Zamonaviy texnologiyalar yordamida bolalar tengdoshlarini kuzatish orqali turli ko'nikmalarni egallashlari mumkin. Darsda texnologiyadan foydalanish o'quvchilarning uyda bilgan va qilayotgan ishlarini mustahkamlashiga shubha yo'q. Yana biri BF Skinnerning shoxlanish usullariga asoslangan xulq-atvorni o'rganish nazariyasi: sinflarda texnologiya yordamida mumkin bo'lgan kichik birliklarga bo'linish. Sinfdagi texnologiyani to'liq tatbiq etish g'oyasi o'qitishning o'zagiga kirib boradi va ta'lim nazariyotchilarining o'zaro ta'sirini ta'lim uchun muhim deb ta'kidlaydi, garchi bu g'oya yangi interaktiv media shakllarini joriy etish orqali noto'g'ri ekanligi isbotlangan bo'lsa ham (Munoz, 2002).

References:

1. Alridge & Goldman (2007). Collegial Leaders: Teacher Who Want More Than Just a Job. *The Clearing House*, 70(5), 240-242.
2. Brown J. (1996). From Teaching to Learning: A New Paradigm for Undergraduate Education. *Change*. 27(6). 267-273.
3. Klopfer, E., Osterweil, S., Groff, J., & Haas, J. (2009). Using the technology of today, in the classroom today: The instructional power of digital games, social networking simulations and how teachers can leverage them. *The Education Arcade*. Massachusetts Institute of Technology. Retrieved from Pang, L.(2009)A Survey of Web 2.0 - Technologies for classroom learning. *International Journal of Learning*, 16 (9), p743-759.
4. Munoz, J. S. (2002). [Dis]integrating: Multiculturalism with technology. *Multicultural Education*, 10(2), 19. Retrieved from <http://search.proquest.com/docview/216343832?accountid=35812>
5. Postholm, M. B. (2007). The advantages and disadvantages of using ICT as a mediating artefact in classrooms compared to alternative tools. *Teachers and Teaching: theory and practice*. Vol. 13(6), pp. 587–599